



**Vlaanderen**  
is erfgoed

# Onderzoeksrapport

## Evaluatie van het beschermde bestand.

Eindresultaten snelle screening.

Agentschap  
Onroerend  
Erfgoed

## COLOFON

TITEL

Evaluatie van het beschermde bestand.  
Eindresultaten snelle screening.

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 267

## AUTEUR

Katrijn Depuydt

## JAAR VAN UITGAVE

2023

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke  
instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving  
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the  
Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

## PROJECTCOÖRDINATOR

Katrijn Depuydt

## ONDERZOEK

Frank Becuwe, Dries Claeys, Aukje De Haan, Veerle De Houwer, Sibylle De Sadeleer, Vincent Debonne, Koen Himpe, Tom Lenaerts, Jelle Lisson, Joeri Mertens, Thomas Pevernagie, Annelies Schepens, Koen Smets, Annelien Sys, Evert Vandeweghe, Nele Vanmaele, Pol Vanneste, Hilde Verboven, Inge Verdurmen

## LEDEN KLANKBORDGROEP

Gonda Callaert (stuurgroep), Dries Claeys, Marc De Bie, Vincent Debonne, Jelle Lisson, Leen Meganck (stuurgroep), Koen Smets, Maarten Van Dijk (stuurgroep), Evert Vandeweghe, Nele Vanmaele, Inge Verdurmen, An Verhelst (stuurgroep)

## OMSLAGILLUSTRATIE

Burgerhuis, Ridderstraat zonder nummer in Sint-Truiden, 2 juni 2022  
Copyright Onroerend Erfgoed

agentschap Onroerend Erfgoed  
Havenlaan 88 bus 5  
1000 Brussel  
T +32 2 553 16 50  
info@onroerenderfgoed.be  
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.  
This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

<https://doi.org/10.55465/BCKZ3981>  
ISSN 1371-4678  
D/2023/3241/136

////////////////////////////////////

# EVALUATIE VAN HET BESCHERMDE BESTAND

Eindresultaten snelle screening

////////////////////////////////////

KATRIJN DEPUYDT

## INHOUD

1	INLEIDING – VAN PILOOTPROJECTEN NAAR EEN SNELLE SCREENING .....	5
2	METHODOLOGIE SNELLE SCREENING .....	6
2.1	AFBAKENEN VAN HET PAKKET BESCHERMD ERFGOED .....	7
2.2	FASE 1 - DESKTOPONDERZOEK .....	8
2.3	FASE 2 - GROEPSOVERLEG .....	9
2.4	FASE 3A – UITDIEPEN VAN DE CASES.....	9
2.5	FASE 3B – BEOORDELINGSCOMMISSIE SNELLE SCREENING .....	10
3	EINDRESULTATEN .....	10
4	TOT SLOT .....	13

## 1 INLEIDING – VAN PILOOTPROJECTEN NAAR EEN SNELLE SCREENING

De Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024)<sup>1</sup> van minister Matthias Diependaele, bevoegd voor onroerend erfgoed, kondigde aan dat we het huidige beschermde bestand zullen evalueren op basis van de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarden. Alle beschermingen worden op een thematische wijze geëvalueerd, waarbij Vlaanderen als uitgangspunt wordt genomen. Deze evaluatie heeft als doel die beschermingen op te heffen of te wijzigingen die niet meer aan de huidige selectiecriteria voor beschermd erfgoed voldoen. Ook het detecteren van hiaten in het beschermde bestand en het voorstellen van bijkomende beschermingen hoort tot de oefening. De bedoeling was om te komen tot een staalkaart van beschermd onroerend erfgoed die bestaat uit een weloverwogen, evenwichtige en representatieve selectie die getuigt van het leven in Vlaanderen.

Tussen april 2020 en december 2021 werkte het agentschap Onroerend Erfgoed in functie van de evaluatie van het beschermde bestand aan twee pilootprojecten: een project rond de windmolens in Vlaanderen<sup>2</sup> en een project rond het verdwenen en aangetast erfgoed<sup>3</sup>. Het agentschap voerde ook een analyse uit van het beschermde bouwkundige erfgoed<sup>4</sup> en onderzocht de archeologische beschermingen<sup>5</sup>.

Het pilootproject van de windmolens toonde aan dat de gehanteerde methode werkte. Er werd gekeken naar één typologie over heel Vlaanderen waarbij de bestaande beschermingen tegenover elkaar werden afgewogen op basis van diverse selectiecriteria en er werd gezocht naar mogelijke hiaten. Het agentschap ging hierover in overleg met de belangengroepen. De uitgewerkte waarderingsnota laat ons toe om toekomstige vragen tot bescherming of opheffing van een bescherming van een windmolen beter te kaderen. De methode bleek arbeidsintensief en nam daardoor de nodige tijd in beslag.

Om te voldoen aan de maatschappelijke vraag om op korte termijn door het volledige pakket beschermd erfgoed te gaan, stelde het agentschap op vraag van minister Diependaele zijn methode bij. Vanaf juli 2021 tot december 2022 werkte het agentschap aan de ‘snelle screening’ van het beschermde bestand. Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen.

<sup>1</sup> DIEPENDAELE, M., 2019: *Beleidsnota 2019-2024. Onroerend Erfgoed* [online], <https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2019-2024-onroerend-erfgoed> (geraadpleegd 20/03/2023).

<sup>2</sup> VANDEWEGHE, E., BECUWE, F., DE SADELEIR, S., DECOODT, H., 2021: *Tussen hemel en aarde. Een herwaardering van het windmolenerfgoed in Vlaanderen* [online], <https://oar.onroenderfgoed.be/item/6218> (geraadpleegd 15/12/2022).

<sup>3</sup> DEBONNE, V., VANMAELE, N., DE HAAN, A., 2021: *Beschermd, beschadigd, verdwenen. Onderzoek en evaluatie van ernstig aangetast en verdwenen beschermd erfgoed* [online], <https://oar.onroenderfgoed.be/item/6378> (geraadpleegd 15/12/2022).

<sup>4</sup> LISSON, J., 2021: *Beschermde bouwkundig erfgoed in Vlaanderen. De afbakening van thematische onderzoekspakketten* [online], <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/6380> (geraadpleegd 15/12/2022).

<sup>5</sup> VAN GILS, M., COUSSIER, K., 2022: *Evaluatie van beschermingsbesluiten met een archeologische waarde* [online], <https://oar.onroerendergoed.be/item/6401> (geraadpleegd 15/12/2022).



## 2 METHODOLOGIE SNELLE SCREENING

Gezien de beperkte tijd waarin het onderzoek plaatsvond, verliep de snelle screening in verschillende fases. Deze methode vertrok van het volledige beschermde bestand en bakende door twee eliminatiefases een behapbaar pakket af dat in een derde fase grondiger onderzocht werd. Na de derde fase hielden we een lijst over van beschermingen waarvan het evident is dat ze vandaag niet meer voldoen aan de huidige selectiecriteria voor aanduiding als beschermd erfgoed.



Figuur 1 - Schematische weergave van de methodologie

De Vlaamse overheid gebruikt waarden en criteria om onroerend erfgoed te waarderen. Het doel van de vijf selectiecriteria is om de erfgoedwaarde van onroerende goederen ten opzichte van elkaar af te wegen. Ze geven aan in welke mate een erfgoedwaarde aanwezig is en plaatsen een schaal bij een waarde. Ze werden bepaald in het Onroerenderfgoedbesluit<sup>6</sup> en gedefinieerd in de verschillende inventarismethodologieën<sup>7</sup>:

- Het selectie criterium zeldzaamheid geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, het type of het oeuvre.
- Het selectie criterium representativiteit geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaald type of een bepaald oeuvre.
- Het selectie criterium herkenbaarheid geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed leesbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan.
- Het selectie criterium context (contextwaarde) geeft aan in hoeverre tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke visuele of inhoudelijke relatie is.
- Het selectie criterium ensemble (ensemblewaarde) geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen.

Bij de evaluatie van het beschermde bestand vertrok het agentschap vanuit de afbakening en het beschermingsstatuut waarin het goed beschermd werd. Bij een onroerend goed beschermd als stads-

<sup>6</sup> Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 [online], <https://codex.vlaanderen.be/portals/codex/documenten/1024695.html> (geraadpleegd 24/03/2023).

<sup>7</sup> Bijvoorbeeld: Ministerieel besluit tot wijziging van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed, 10 januari 2023 [online], <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1037949&param=inhoud> (geraadpleegd 24/03/2023).

Een criterium stond nooit alleen. Vaak lag een combinatie van bovenstaande criteria aan de basis van de reden tot twijfel over het behoud van de bescherming. Een nieuwe context was bijvoorbeeld geen doorslaggevende argument: als het beschermde goed zeldzaam of herkenbaar was, leidde een aangetaste context niet tot twijfel. Daarnaast speelde ook de bewaringstoestand van het goed een grote rol in de beoordeling van de criteria. Een slechte bouwfysische staat heeft namelijk een impact op bijvoorbeeld de herkenbaarheid of representativiteit van de site.

Bij aanvang van de snelle screening selecteerde het agentschap 12.091<sup>8</sup> aanduidingsobjecten<sup>9</sup> voor onderzoek. Dit zijn alle beschermingen als monument, cultuurhistorisch landschap of stads- of dorpsgezicht sinds de wet van 1931<sup>10</sup>, met uitzondering van vier pakketten. De archeologische beschermingen, de beschermde windmolens, het beschermde varende erfgoed en de stedenbouwkundige ensembles maakten geen deel uit van het te onderzoeken beschermde bestand binnen de snelle screening.

Het pakket stedenbouwkundige ensembles bevat een 250-tal dorpskernen en gehuchten en ruim 200 kernen, wijken pleinen en straat(wanden) in historische steden, uiteenlopend beschermd als monument, stads- of dorpsgezicht of cultuurhistorisch landschap. De stedenbouwkundige ensembles behoorden niet tot het pakket van de snelle screening omdat de evaluatie ervan geen individuele beoordeling van elke gevel vraagt, maar een waardering van de relatie tussen de verschillende onderdelen (bouwkundig erfgoed, landschappelijke elementen, de pleinaanleg, de aanwezigheid van water, ...). De problematiek van de stedenbouwkundige ensembles is veelzijdig en gaat verder dan enkel een evaluatie van de erfgoedwaarden. Ze vraagt in samenspraak met de lokale besturen een onderzoek naar acties die het beheer ervan kunnen optimaliseren. Dit onderzoek wordt niet meer in de beleidsperiode van 2019-2024 opgenomen.

<sup>9</sup> Aanduidingsobject = het begrip dat in de inventarisdatabank wordt gebruikt om het juridische statuut weer te geven van een of meerdere 'erfgoedobjecten'. Voor elke 'bescherming' is er één aanduidingsobject beschikbaar, waar je de gegevens over deze bescherming terugvindt. Binnen één aanduidingsobject kunnen zich één of meerdere erfgoedobjecten bevinden, maar soms gaat het ook om slechts een deel van één erfgoedobject. Naast 'beschermd' erfgoed zijn er ook aanduidingsobjecten voor vastgestelde erfgoedobjecten, UNESCO Werelderfgoed, GGA's en erfgoedlandschappen. In deze studie gaat het specifiek om de beschermde aanduidingsobjecten als monument, cultuurhistorisch landschap of stads- of dorpsgezicht.

<sup>11</sup> VAN GILS, M., COUSSERIER, K., 2022: *Evaluatie van beschermingsbesluiten met een archeologische waarde* [online], <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/6401> (geraadpleegd 15/12/2022).

<sup>12</sup> VANDEWEGHE, E., BECUWE, F., DE SADELEER, S., DECOODT, H., 2021: *Tussen hemel en aarde. Een herwaardering van het windmolenerfgoed in Vlaanderen* [online], <https://oar.onroenderfgoed.be/item/6218> (geraadpleegd 15/12/2022).

omdat er zowel bouwkundige als landschappelijke erfgoedwaarden geëvalueerd moesten worden. De tien bouwkundige clusters en acht landschappelijke clusters omvatten op deze manier respectievelijk 11.456 en 2.823 aanduidingsobjecten beschermd als monument, stads- of dorpsgezicht of cultuurhistorisch landschap. Deze thematische opdeling maakte het te onderzoeken pakket overzichtelijker en maakte enige typologische afweging mogelijk.

Bouwkundig erfgoed	Aantal aanduidingsobjecten beschermd erfgoed	Landschappelijk erfgoed	Aantal aanduidingsobjecten beschermd erfgoed
Agrarisch erfgoed	1.346	Houtig erfgoed	330
Kerken	1.449	Landschapselementen	57
Industrieel Erfgoed	906	Landschappelijke ensembles	323
Woningen	3.050	Tuinen en parken	798
Militair erfgoed	860	Begraafplaatsen, kapellen en kerkhoven	306
Landgoederen	865	Infrastructuur	104
Onderwijs- en zorggebouwen	347	Militair erfgoed	63
Ontspanningsgebouwen	288	Omgeving bij bouwkundig erfgoed	842
Openbare gebouwen	633	TOTAAL	2.823
Religieus erfgoed (anders dan kerken)	1.712		
TOTAAL	11.456		

Figuur 2 - Overzicht van de bouwkundige en landschappelijke clusters en het aantal aanduidingsobjecten beschermd erfgoed waarvan 2.188 aanduidingsobjecten zowel in een bouwkundige als in een landschappelijke cluster voorkomen.

## 2.2 FASE 1 - DESKTOPONDERZOEK

De eerste fase van de snelle screening liep van juli tot en met september 2021. In drie maanden tijd werd elke cluster door één onderzoeker bekeken met als doel een eerste snelle opdeling te maken tussen 'deze bescherming is gerechtvaardigd en willen we behouden' en 'om een bepaalde reden twijfelen we aan deze bescherming' of 'we hebben onvoldoende informatie om deze bescherming te evalueren'. Deze eerste selectie gebeurde louter op basis van online beschikbare informatie zoals de beschrijvingen en het fotomateriaal in de inventaris- en beschermingsdatabank, kaarten, luchtfoto's, Google Street View, ....

De lijst met verder te onderzoeken aanduidingsobjecten vulden we aan met de resultaten van de gelopen doelmatigheidsanalyse 'gevels en bedakingen'<sup>13</sup> waarin elf aanduidingsobjecten werden aangeduid als te evalueren. Parallel hieraan werd vanuit de ervaring van het agentschap met de opvolging van het beschermd erfgoed een lijst opgemaakt met aanduidingsobjecten waarover twijfel bestond. Op basis van deze interne bevraging werden een zestigtal aanduidingsobjecten aan de lijst toegevoegd.

Op het einde van de eerste fase selecteerde het agentschap in totaal 1.378 van de 14.279<sup>14</sup> aanduidingsobjecten beschermd erfgoed (9,6%) om verder te onderzoeken in de volgende fase van de snelle screening.

<sup>13</sup> DE HOUWER, V., DEPUYDT, K. 2019: *Doelmatigheidsanalyse Gevels en bedakingen*. Eindrapport [online], <https://oar.onroerenderfgoed.be/item/5238> ( geraadpleegd 15/12/2022).

<sup>14</sup> Dit zijn de 12.091 aanduidingsobjecten waarmee werd gestart, waarvan 2.188 aanduidingsobjecten zich zowel in een landschappelijke (totaal van 2.823 aanduidingsobjecten) als bouwkundige cluster (totaal van 11.456 aanduidingsobjecten) bevinden.





## 2.5 FASE 3B – BEOORDELINGSCOMMISSIE SNELLE SCREENING

De onderzoeksresultaten werden vervolgens voorgelegd aan de beoordelingscommissie snelle screening. Deze commissie oordeelde per aanduidingsobject of een opheffing aan de minister kon worden voorgesteld. In andere gevallen gaf de commissie aan een beheertraject op te starten.

De commissie bestond uit een gemengde afvaardiging uit het agentschap Onroerend Erfgoed: de projectleider, de directeur Onderzoek en Bescherming Bouwkundig of Landschappelijk erfgoed (afhankelijk van de cluster), één van de drie regiodirecteurs van de afdeling Beheer, een afvaardiging van het team Beleid, en een hoofdonderzoeker van een andere cluster.

De inrichting en de samenstelling van de beoordelingscommissie hadden als doel de gedragenheid en de onderbouwing van de evaluatie binnen het agentschap te vergroten. Een voorstel over het al dan niet opheffen van een beschermde status mag niet licht genomen worden en moet, net zoals bij de beslissing tot het beschermen van een onroerend goed, onderbouwd worden en afgestemd zijn.

De diverse achtergrond van de leden zorgde naast de erfgoedwaardering ook voor een betere kadering van de beheerhistoriek en afweging van sommige beleidskeuzes. Zo besloot de beoordelingscommissie om geen enkele beschermde kerk voor te dragen voor opheffing van de bescherming. Kerken zijn vaak heel kwalitatieve bouwwerken, ontworpen door gerenommeerde architecten, waardoor er weinig evidente kandidaten voor opheffingen zijn. Deze typologie vraagt ook een ruimere analyse van de diverse bouwfasen, de aanwezige erfgoedelementen, cultuuroederen, integratie van een orgel, wandafwerkingen, .... Enkel aan de hand van een uitgebreider typologisch vergelijkend onderzoek kunnen potentiële opheffingen van beschermingen gedetecteerd worden waarbij ook rekening wordt gehouden met de maatschappelijke dimensie, het toekomstige gebruik en beheer van het kerkgebouw, het draagvlak voor de bescherming en mogelijk de geografische spreiding.

Door de onderzoeksresultaten van fase 3 aan deze commissie voor te leggen, waarborgde het agentschap een gelijke behandeling van de dossiers over de clusters heen. Dit zorgde voor een continuïteit in de voorstellen.

### 3 EINDRESULTATEN

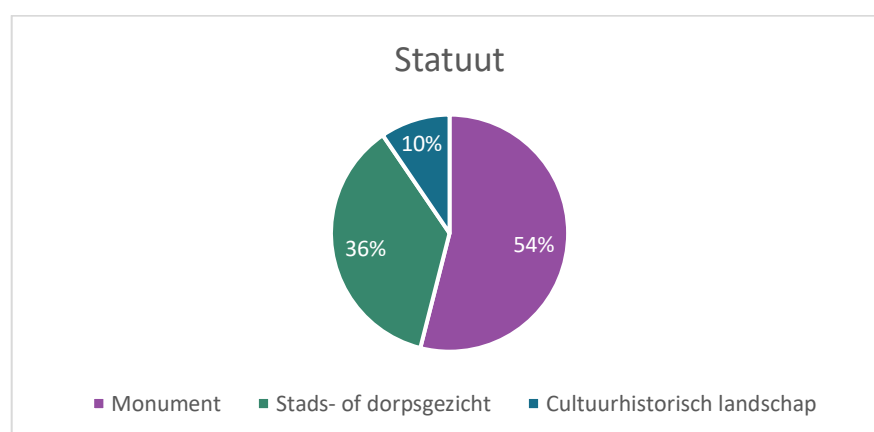
Van de 591 aanduidingsobjecten die in fase 3 nader onderzocht werden, stelt het agentschap Onroerend Erfgoed bij afronding van het rapport voor om de bescherming van 126 aanduidingsobjecten op te heffen. Het gaat over 23 gedeeltelijke opheffingen en 103 volledige opheffingen. Voor acht aanduidingsobjecten gaat de opheffing van de bestaande bescherming gepaard met een (gedeeltelijke) nieuwe bescherming, onder een ander statuut of met een andere afbakening.

Onderstaande tabel geeft per cluster een overzicht van het aantal aanduidingsobjecten in het beschermde bestand (kolom 1) en het aantal aanduidingsobjecten dat na fase 3 voorgesteld wordt om geheel of gedeeltelijk op te heffen (kolom 2).

	Volledige beschermde bestand, aantal aanduidingsobjecten per cluster	Eindresultaat, totaal aantal aanduidingsobjecten per cluster
Hoeves	1346	26
Houtig erfgoed	330	5
Industrieel	906	9
Infrastructuur	104	0
Kerken	1449	0
Begraafplaatsen, kerken en kapellen landschappelijk erfgoed	306	4
Landgoederen	865	2
Landschappelijke elementen	57	0
Landschappelijke ensembles	323	3
Militair erfgoed – bouwkundig	860	0
Militair erfgoed – landschappelijk	63	1
Omgeving bouwkundig erfgoed	842	11
Ontspanning	288	4
Openbaar	633	3
Religieus	1712	3
Tuinen en parken	798	16
Woningen	3050	33
Zorg en onderwijs	347	6
<b>TOTAAL</b>	<b>14.279</b>	<b>126</b>

Figuur 5 - Eindresultaten fase 3 ten opzicht van het totaal aantal aanduidingsobjecten beschermd erfgoed.

Volgens het beschermingsstatuut stelt het agentschap Onroerend Erfgoed voor om de bescherming van 68 monumenten (54%), 46 stads- of dorpsgezichten (36%) en 12 cultuurhistorische landschappen (10%) op te heffen. Het hoge aantal monumenten vloeit voort uit het hoge aantal beschermingen als monument. Ten opzichte van het totale aantal beschermde monumenten is dat aantal bescheiden. We zien zelfs dat er – in verhouding tot het aantal beschermingen onder een bepaald statuut – het meest stads- en dorpsgezichten worden opgeheven (3,6% van het totale aantal beschermde stads- en dorpsgezichten), vervolgens landschappen (2%), en tot slot monumenten (0,6%).



Figuur 6 - Voorstellen tot opheffing van de bescherming per discipline ten opzichte van de 126 voorstellen.

De 126 aanduidingsobjecten die het agentschap voorstelt voor (gedeeltelijke) opheffing zijn als volgt geografisch verspreid: 21 aanduidingsobjecten (17%) liggen in Antwerpen, 58 (46%) in Limburg, 28 (22%) in Oost-Vlaanderen, 14 (11%) in Vlaams-Brabant en 5 (4%) in West-Vlaanderen. Opvallend is het

### Geografische spreiding

Region	Percentage
Limburg	46%
Oost-Vlaanderen	22%
Antwerpen	17%
Vlaams-Brabant	11%
West-Vlaanderen	4%

Onderstaande tabel somt de redenen op waarom het agentschap voorstelt om de bescherming van de 126 aanduidingsobjecten op te heffen. Aan elk aanduidingsobject kenden we één hoofdreden voor opheffing toe, hoewel het voorstel tot opheffing vaak het gevolg is van meerdere oorzaken. Zo kan een pand zijn erfgoedwaarden verloren zijn na een te harde restauratie die nodig was vanwege een slechte bouwfysische toestand ten gevolge van nalatig onderhoud. Of een beschermd goed verloor zijn erfgoedwaarden na een calamiteit in combinatie met een slechte bewaringstoestand van het goed. Het agentschap Onroerend Erfgoed hield bij de evaluatie rekening met lopende handhavingstrajecten en bekeek of in bepaalde dossiers nog handhaving mogelijk was.

Hoofdrede voor opheffing van de bescherming	Korte definitie	Aantal aanduidings- objecten
<b>Erfogoedwaarden verloren na verbouwing of heraanleg van de beschermde, directe omgeving</b>	De erfogoedwaarden gingen verloren na een (te) harde restauratie, (gedeeltelijke) sloop en reconstructie of nieuwbouw, verlies aan interieur en authentieke materie, ... De direct omliggende beschermde omgeving van het monument werd verhard, ingenomen door uitbreidingen van het monument, ...	65
<b>Erfogoedwaarden waren op het moment van bescherming ontoereikend</b>	Het beschermde goed is in vergelijking met het ogenblik van bescherming weinig aangepast, maar de erfogoedelementen zijn te fragmentair bewaard, het zijn voorbeelden van lokaal erfogoed, de directe omgeving werd beschermd als buffer voor het monument maar heeft geen erfogoedwaarde en kan zijn bufferrol niet waarmaken, ...	27
<b>Nieuwbouw/verkaveling van de beschermde omgeving</b>	De beschermde ruime omgeving werd verkaveld en bebouwd met nieuwbouw.	24
<b>Erfogoedwaarden verloren gegaan na verwaarlozing</b>	Het goed werd beschermd in slechte staat. Vanwege nalatig onderhoud gingen de erfogoedwaarden	1

2023

